

Nr 40

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1947: 529) om allmänna barnbidrag, m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott, jämte motioner.

Genom en den 6 mars 1970 dagtecknad proposition, nr 65, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag om ändring i lagen (1947: 529) om allmänna barnbidrag,
- 2) lag om ändring i lagen (1964: 143) om bidragsförskott,

dels bifalla det förslag i övrigt, om vars avlåtande till riksdagen föredragande statsrådet hemställt.

Propositionen har hänvisats till lagutskott, såvitt gäller de båda lagförslagen, och behandlats av andra lagutskottet. I övrigt har propositionen hänvisats till statsutskottet och behandlats i utskottets utlåtande 1970: 100.

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande i ämnet väckta motioner, nämligen

A. vid riksdagens början väckta motioner

1) de likalydande motionerna *I: 164* av herr *Lindblad* och *II: 189* av herr *Westberg* i Ljusdal om ändring av bestämmelserna angående bidragsförskott,

2) de likalydande motionerna *I: 409* av herr *Werner* och *II: 450* av herr *Hermansson m. fl.* om höjning av det allmänna barnbidraget,

3) de likalydande motionerna *I: 876* av fröken *Stenberg* och *II: 1022* av fru *Mogård m. fl.* om höjning av åldersgränsen för bidragsförskott;

B. i anledning av propositionen väckta motioner

4) de likalydande motionerna *I: 1041* av herrarna *Helén* och *Bengtson* och *II: 1201* av herrarna *Hedlund* och *Gustafson* i Göteborg (motiveringen är intagen i motionerna *I: 1049* och *II: 1214*),

5) de likalydande motionerna *I: 1042* av fröken *Mattson* och fru *Lundblad, Grethe*, samt *II: 1203* av herr *Hugosson m. fl.*,

6) motionen *II: 1204* av fru *Håvik m. fl.*,

Förslag
till
Lag
om ändring i lagen (1964:143) om bidragsförskott

Härigenom förordnas, att 3, 4 och 11 §§ lagen (1964:143) om bidragsförskott skall ha nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 §.

Bidragsförskott utgår — — — före ansökningsmånaden.
Bidragsförskott utgår till och med den månad, varunder barnet fyllt *sexton* år eller rätten till förskott eljest upphört.

Bidragsförskott utgår till och med den månad, varunder barnet fyllt *aderton* år eller rätten till förskott eljest upphört.

4 §.¹

Bidragsförskott utgör för år räknat *trettio* procent av det i 1 kap. 6 § lagen om allmän försäkring omförmälda basbeloppet.

Skall bidragsförskott utgå i förhållande till såväl fader som moder eller är barnet berättigat till barnpension enligt 8 kap. 5 § lagen om allmän försäkring, utgör dock bidragsförskottet i förra fallet, i förhållande till varje underhållsskyldig, *sjutton och en halv* och i senare fallet tio procent av basbeloppet.

Föreligger grundad — — — — — underhållsbidragets belopp.
Bidragsförskott utgår — — — underhållsbidraget höjt.

11 §.

Det åligger barnavårdsnämnd, som utgiver bidragsförskott, att besluta

Det åligger barnavårdsnämnd, som utgiver bidragsförskott, att besluta

¹ Senaste lydelse 1968:242.

(Nuvarande lydelse)

om indragning av förskottet, därest förutsättningarna för utgivande av förskott icke längre föreligga; dock erfordras ej sådant beslut såframt bidragsförskott skall upphöra att utgå på den grund att barnet fyllt *sexton* år eller avlidit. Nämnden skall jämväl besluta om nedsättning av bidragsförskott, när bestämmelserna i denna lag föranleda därtill.

Om barnet ————— indraga förskottet.

Beslut om ————— den underhållsskyldige.

(Föreslagen lydelse)

om indragning av förskottet, därest förutsättningarna för utgivande av förskott icke längre föreligga; dock erfordras ej sådant beslut såframt bidragsförskott skall upphöra att utgå på den grund att barnet fyllt *aderton* år eller avlidit. Nämnden skall jämväl besluta om nedsättning av bidragsförskott, när bestämmelserna i denna lag föranleda därtill.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

Motionsyrkandena

1) I *motionerna I: 164* och *II: 189* anförs att bidragsförskott utgår under vissa förutsättningar för barn till dess barnet fyllt 16 år. Motionärerna uppger att domstolarna ofta dömer ut underhåll till dess barnet fyllt 18 år. De hemställer »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär sådan ändring att bidragsförskott utgår under hela underhållstiden».

2) I *motionerna I: 409* och *II: 450* hemställs, »att riksdagen, i den händelse den förebådade mervärdeskattehöjningen av 4 % kommer att genomföras, måtte besluta en höjning av det allmänna barnbidraget med 400 kr. per barn och år till en summa av 1 300 kr. per barn och år».

3) I *motionerna I: 876* och *II: 1022* hemställs, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om förslag till sådan ändring i lagen den 11 juni 1943 om bidragsförskott, att sådant förskott skall kunna utgå, intill dess barnet uppnått 18 års ålder, därest den underhållsskyldige enligt rättens beslut eller skriftligt, bevittnat avtal är pliktig att så länge utgiva bidrag till barnet».

4) I *motionerna I: 1041* och *II: 1201* hemställs, »att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 65 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla

I. att Kungl. Maj:t må förelägga årets höstriksdag förslag beträffande

a) införande av vårdnadsbidrag med 500 kronor per barn i åldern fram till inträde i grundskolan, i enlighet med vad i motionen angivits,

b) ett sådant system för indexreglering av barnbidragen att barnfamiljerna automatiskt kompenseras för levnadskostnadsstegringar;

II. att Kungl. Maj:t måtte för 1971 års riksdag framlägga en plan för barnstödets fortsatta utbyggnad;

III. om utredning rörande standardhöjning och värdesäkring av i motionen i övrigt angivna socialförmåner, såsom studiebidrag, bidrag till arbetsmarknadsutbildning, värnpliktssociala förmåner och ersättningar inom sjuk- och yrkesskadeförsäkringen».

5) I *motionerna I: 1042* och *II: 1203* hemställs, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t kräva förslag om ändring av lagen om bidragsförskott så att bidragsförskotten utgår till såväl svenska som utländska barn, oavsett de senares nationalitet».

6) I *motionen II: 1204* hemställs, »att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om förslag till höstriksdagen innebärande en höjning av åldersgränsen för barnpensionen inom folkpensioneringen från 16 till 18 år».

7) I *motionen II: 1205* hemställs, »att riksdagen måtte besluta att i enlighet med proposition nr 65 höja barnbidraget från 900 till 1 200 kronor per år, samt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening måtte

uttala att framtida reformer på familjepolitikens område inte bör ges generell karaktär utan syfta till åtgärder som sätts in där de bäst behövs, i enlighet med de principer som var vägledande vid 1968 års beslut angående ökat ekonomiskt stöd till barnfamiljer».

8) I *motionen II: 1206* hemställs, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till 1971 års riksdag om förbättrat stöd till familjer som har omvårdnaden om handikappade barn».

9) I *motionen II: 1208* hemställs, »att riksdagen, med bifall till förslagen i motionerna I: 409 och II: 450 år 1970 rörande uppräknig av de allmänna barnbidragen till 1 300 kronor per bidragsberättigat barn, måtte besluta om att införa indexreglering av de allmänna barnbidragen;» samt »att vederbörande utskott utarbetar förslag till erforderlig lagtext».

10) I *motionen II: 1209* hemställs, »att riksdagen i anledning av proposition nr 65 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om utredning och förslag till värdesäkring av det allmänna barnbidraget i enlighet med vad i motionen anföres».

Utskottet

I propositionen 1970:70 föreslås en reformering av inkomstskatten för fysiska personer. Huvudsyftena med reformen är att åstadkomma höjd levnadsstandard för låginkomsttagare och genomföra en individuell beskattning av arbetsinkomst. Ett annat huvudmål för skattereformen är att den skall leda till en ytterligare förstärkning av levnadsstandarden för flertalet barnfamiljer och för ensamstående med hemmavarande barn.

Barnbidrag

Den kompletterande standardförbättringen avses i första hand skola ske genom en höjning av det allmänna barnbidraget från 900 kr. till 1 200 kr. per barn och år. Till en del utgör ökningen en kompensation för de stigande levnadskostnader, som den föreslagna höjningen av mervärdeskatten från 10 till 15 procent kommer att förorsaka. En viss kompensation ligger också i höjningen för de prisstegringar som skett sedan den 1 juli 1965 då barnbidraget senast höjdes. Sedd mot bakgrunden av övriga åtgärder på familjestödets område som vidtagits under senare år — bl. a. reformeringen av moderskapspenningen 1967 och bostadstilläggen till barnfamiljerna 1969 — utgör höjningen enligt föredragande departementschefen i propositionen 1970:70 till största delen en direkt inkomstförstärkning, som ger barnfamiljerna möjligheter till en standardhöjning i och med att reformen genomförs.

Utskottet kan ansluta sig till de bedömningar som gjorts i propositionen

1970: 70 i förevarande avseende. Visserligen är det riktigt som görs gällande i bl. a. motionerna I: 409 och II: 450 att prisstegringarna under de senaste fem åren konsumerar ungefär halva den föreslagna höjningen och att de väntade prishöjningarna med anledning av ökad mervärdeskatt kommer att konsumera en del av den återstående höjningen. Barnbidragen kan emellertid inte ses isolerade från det övriga familjestödet. Tar man hänsyn till de förbättringar som genomförts för barnfamiljer i annan form än barnbidrag är det enligt utskottets bedömning riktigt att beteckna den föreslagna höjningen som en direkt förstärkning av levnadsstandarden för ett stort antal barnfamiljer. Utskottet anser att den föreslagna höjningen med 300 kr. per barn och år är väl avvägd och tillstyrker densamma. Därmed avstyrker utskottet yrkandet i motionerna I: 409 och II: 450 att höjningen, i den händelse mervärdeskatten ökas, skall bestämmas till 400 kr. per barn och år, en höjning som skulle belasta statskassan med ungefär ytterligare 180 milj. kr. per år.

Övergången till individuell beskattning av arbetsinkomst aktualiserar enligt motionerna I: 1041 och II: 1201 frågan om införande av ett vårdnadsbidrag. Skall föräldrar kunna välja mellan hemarbete och förvärvsarbete utanför hemmet, bör samhället medverka till att ekonomiska förutsättningar skapas för vård av barn i åldrar som fordrar regelbunden tillsyn. Frågan om vårdnadsbidrag kräver en allsidig genomlysning i ett grundligt utredningsarbete. I avvaktan härpå anser motionärerna att man redan i samband med den föreslagna skattereformen bör överväga en etapplösning som innebär att ett särskilt vårdnadsbidrag skall utgå för barn för tiden fram till inträde i grundskolan med 500 kr. per barn och år. Reformen föreslås träda i kraft den 1 januari 1971. I motionerna begärs att riksdagen skall anhålla hos Kungl. Maj:t att sådant förslag läggs fram till årets höstsession.

Frågan om införande av ett särskilt vårdnadsbidrag till familjer med barn ingår som en av många uppgifter i familjepolitiska kommitténs utredningsuppdrag. Alltsedan kommitténs tillkomst har riksdagen årligen vid behandling av frågor om det familjepolitiska stödet avvisat motionsuppdrag om särskilda riksdagsinitiativ för införande av vårdnadsbidrag. Riksdagen har varje gång hänvisat till att frågan är under utredning och att resultatet av kommitténs arbete bör avvaktas innan ytterligare åtgärder vidtas. Enligt vad utskottet inhämtat är kommittén just nu inne i en utredningsfas som omfattar bl. a. en stor intervjuundersökning angående barnförsörjares och andras ekonomiska situation. Kommittén har vissa förhoppningar att kunna lägga fram förslag i slutet av nästa år. Enligt utskottets mening är det inte lämpligt att föregripa detta på sätt som yrkas i förevarande motioner. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandet.

I några motioner aktualiseras frågan om indexreglering av barnbidragen. I motionen II: 1208 hemställs att riksdagen redan nu skall besluta om en

sådan åtgärd. I motionerna I: 1041 och II: 1201 begärs att riksdagen skall anhålla att Kungl. Maj:t förelägger årets höstriksdag förslag om sådan indexreglering av barnbidragen att barnfamiljerna automatiskt kompenseras för stegringar av levnadskostnaderna. I motionen II: 1209 hemställs om utredning och förslag till värdesäkring av barnbidraget, varvid en anknytning till basbeloppet skulle kunna övervägas som en utväg.

Även frågan om värde- och standardbeständighet av de familjepolitiska förmånerna kommer att uppmärksammas under familjepolitiska kommitténs fortsatta arbete. Med hänvisning härtill har riksdagen — i likhet med sitt ställningstagande till frågan om vårdnadsbidrag — under en följd av år avvisat motionsyrkanden med samma syfte som de nu föreliggande. Riksdagen har därvid framhållit att barnbidragen tills vidare bör höjas genom särskilda beslut. Någon anledning för riksdagen att nu frångå denna ståndpunkt föreligger enligt utskottets mening inte. I den mån som förevarande motionsyrkanden inte kan anses tillgodosedda genom det redan pågående utredningsarbetet bör de följaktligen avslås.

Barnstödets fortsatta utbyggnad tas upp i några motioner. En plan för den fortsatta utbyggnaden efterlyses till 1971 års riksdag i motionerna I: 1041 och II: 1201. I motionen II: 1205 yrkas att riksdagen skall uttala att framtida reformer på familjepolitikens område inte bör ges generell karaktär utan syfta till åtgärder som sätts in där de bäst behövs i enlighet med de principer som var vägledande vid 1968 års reform om bostadstillägg till barnfamiljer. I motionen II: 1206 hemställs om förslag till nästa års riksdag om förbättrat stöd till familjer som har omvårdnaden om handikappade barn. Det pekas i motionen på möjligheten att ge förhöjda vårdnadsbidrag till sådana familjer, att vidga möjligheterna till extra avdrag för nedsatt skatteförmåga oavsett inkomstläge för alla familjer med handikappade barn eller att förbättra det vårdbidrag som i form av invaliditetsersättning utgår enligt lagen om allmän försäkring till svårt handikappade barn under 16 år.

Som utskottet redan redovisat har familjepolitiska kommittén att behandla vissa familjepolitiska stödåtgärder åt barnfamiljer. Kommitténs uppdrag är emellertid betydligt vidare. Med utgångspunkt från att de allmänna barnbidragen allttjämt skall bilda stommen i konsumtionsstödet åt barnfamiljerna skall kommittén överväga samhällets totala stöd åt barnfamiljerna. Huvuduppgiften för kommittén skall därvid vara att undersöka effektiviteten av olika stödformer och pröva deras inbördes sammansättning och avvägning inom ramen för vissa alternativ för samhällets totala stöd till barnfamiljerna. Det anges i kommitténs direktiv att familjepolitiken bör differentieras så att stödet sättes in när och där behovet är störst. Kommittén skall i sitt arbete beakta det direkta samband som råder mellan stödet till barnfamiljerna och skattesystemets utformning. Jämsides med familjepolitiska kommittén arbetar andra utredningar med uppgifter som har särskild betydelse för barnfamiljerna. Utskottet vill här endast nämna servicekom-

mittén och 1968 års barnstugeutredning, av vilka den förstnämnda planerar att avlämna betänkande innevarande år.

Under detta omfattande utredningsarbete om den framtida inriktningen av familjepolitiken är det uppenbart att frågan om selektiva stödåtgärder åt barnfamiljerna kommer att ägnas särskild uppmärksamhet. Genom 1968 års reform angående bostadstilläggen gav man i enighet uttryck åt att de begränsade resurser som samhället då kunde disponera för ett ökat familjestöd borde sättas in på de grupper av barnfamiljer där stödbehovet var störst. Det ligger i sakens natur att statsmakterna även i framtiden vid avvägning mellan olika angelägna reformer får koncentrera sina stödåtgärder till sådana familjer som mera påtagligt är i behov av samhällets stöd. Med tanke på uttalandet i familjepolitiska kommitténs direktiv att de allmänna barnbidragen alltjämt skall utgöra stommen i konsumtionsstödet åt barnfamiljerna och att familjepolitiken bör differentieras så att stödet sätter in när och där behovet är störst anser utskottet, att samhällets familjepolitik redan har en sådan inriktning som anges i motionen II: 1205. Någon särskild åtgärd från riksdagens sida i anledning av motionen är därför enligt utskottets mening inte erforderlig. Med hänsyn till pågående utredningsarbete avstyrker utskottet också yrkandet i motionerna I: 1041 och II: 1201 om en plan för barnstödet fortsatta utbyggnad.

När det gäller frågan om förbättrat stöd till familjer som har omvårdnaden om handikappade barn vill utskottet erinra om att särskilt stöd redan nu utgår vid sidan av de stödåtgärder som kan komma barnfamiljer till del. Vårdbidrag i form av invaliditetsersättning kan utgå inom den allmänna försäkringen till svårt handikappade barn som för avsevärd tid och i avsevärd omfattning är i behov av särskild tillsyn och vård. Bidraget utgår med 60 procent av basbeloppet per år. I viss omfattning bidrar kommuner och landsting med ekonomisk hjälp till familjer med handikappade barn i hemmet. En lång rad andra samhällsåtgärder ingår också i handikappvården. Enligt utskottets uppfattning är det en lämpligare väg att utveckla samhällets stöd till handikappade barn inom ramen för nuvarande bidragsformer än att införa särskilda handikappförmåner knutna till samhällets familjepolitiska stöd. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen II: 1206.

Bidragsförskott

Som ett ytterligare led i förstärkningen av levnadsstandarden för ensamstående med hemmavarande barn föreslås att bidragsförskotten, som utgår till barn vars föräldrar lever åtskilda, skall höjas från 30 till 40 procent av basbeloppet för år räknat. Då bidragsförskott utgår i förhållande till båda föräldrarna föreslås att förskottet för vardera föräldern höjs från 17,5 till 25 procent av basbeloppet. Utskottet har inte något att erinra mot förslagen och tillstyrker propositionen i denna del.

Propositionen innehåller vidare förslag att åldersgränsen för erhållande av bidragsförskott skall höjas från 16 till 18 år. Föredragande statsrådet framhåller att bidragsförskottet är en speciell stödform som för den ensamstående utgör ersättning för eller utfyllnad av den andre förälderns bidrag till barnets försörjning. När bidragsförskottet faller bort då barnet fyller 16 år får den ensamstående föräldern ensam bära den försörjningsbördan, som normalt bärs av båda föräldrarna till dess barnet får egen ekonomi. Statsrådet framhåller också att den underhållsskyldighet som fastställts i dom eller avtal numera ofta gäller upp till 18 år. Eftersom den nuvarande åldersgränsen särskilt drabbar de sämst ställda bland de ensamstående, har statsrådet funnit det motiverat att höja åldersgränsen till 18 år.

Ett flertal förmåner inom familjestödet och socialförsäkringarna upphör att utgå då barnet uppnått 16 års ålder. Här kan nämnas barnbidrag och bidragsförskott samt barnpension och barntillägg inom folkpensioneringen. Vid olika tillfällen har frågan om höjning av någon eller några av dessa åldersgränser aktualiserats i riksdagen. Yrkanden om höjning har avvisats med motivering att det inte är lämpligt att för en av stödformerna isolerat höja åldersgränsen, i synnerhet som dessa hänger samman inbördes och med åldersgränser som ställts upp inom familjebeskattningen. Riksdagen har i stället utgått från att 16-årsgränsen skulle kunna få en samlad bedömning under det reformarbete som pågår inom familjepolitiska kommittén och pensionsförsäkringskommittén.

Mot bakgrund av dessa ställningstaganden, som enligt utskottets mening alltjämt har relevans, har utskottet ställt sig tveksamt till det lämpliga i att något år före familjepolitiska kommitténs slutredovisning av sitt arbete bryta ut frågan om höjning av åldersgränsen för bidragsförskott. Framför allt framstår det som en brist att man i propositionen behandlat frågan utan att samtidigt redovisa frågan om höjning av åldersgränsen för erhållande av barnpension inom folkpensioneringen. Bidragsförskott är efter 1964 års reform i ämnet att jämställa med ett ekonomiskt grundskydd för barnets försörjning av liknande karaktär som barnpension. Det framhölls vid reformens antagande att syftet med densamma bl. a. var att åstadkomma ett generellt och samordnat skydd till samtliga barn i ofullständiga familjer, oberoende av vad som var anledningen till att barnets underhåll från den ene av föräldrarna uteblev. Det var därvid naturligt att knyta an utformningen av bidragsförskotten i den nya lagen till barnpensionerna. Ett bifall till propositionen i förevarande del borde i konsekvens härmed följas av ett bifall till motionen II: 1204, i vilken hemställs om förslag till höstrikdagen om en höjning av åldersgränsen för barnpension inom folkpensioneringen till 18 år. Utskottet är emellertid inte berett att bifalla detta motionsyrkande, även om utskottet i sak kan ansluta sig till detsamma. Anledningen härtill är att en höjning av åldersgränsen för rätt till barnpension kan påverka andra bestämmelser inom folkpensioneringen bl. a. bestämmelserna om

änkepension. Dessa bestämmelser liksom frågan om familjepensioneringen i stort övervägs inom pensionsförsäkringskommittén, som avser att lägga fram slutbetänkande före årets slut. Först när ställning tas till kommitténs förslag i dess helhet kan frågan om åldersgränsen för barnpension inom folkpensioneringen tas upp till slutlig prövning.

Trots de betänkligheter mot en separat höjning av åldersgränsen för bidragsförskott som utskottet redovisat, vill utskottet inte motsätta sig bifall till förslaget. Som föredragande statsrådet anfört drabbar den nuvarande åldersgränsen många gånger de sämst ställda bland de ensamstående barnförsörjarna. Det kan därför vara motiverat att i samband med en stor reform som siktar mot förbättrade levnadsförhållanden för låginkomsttagare besluta om en höjning av gränsen. Därigenom tillgodoses också önskemål som tidigare presenterats i riksdagen och som i år framställts i motionerna I: 164 och II: 189 samt motionerna I: 876 och II: 1022.

Frågan om kretsen av bidragsberättigade barn tas upp i motionerna I: 1042 och II: 1203. Bidragsförskott är enligt gällande bestämmelser i princip förbehållna barn som är svenska medborgare och bosatta i riket eller vilkas vårdnadshavare är svenska medborgare och bosatta här. Genom den nordiska konventionen om social trygghet har barn med medborgarskap i de nordiska länderna jämförts med svenska barn. Kungl. Maj:t har vidare förordnat att bidragsförskott kan utgå till statslösa barn och barn som är politiska flyktingar. Motionärerna anser att bidragsförskott bör kunna utgå till alla utländska barn som är bosatta här i riket. Sådana bestämmelser gäller för de allmänna barnbidragen och för barnpension inom tilläggspensioneringen. Någon anledning att föreskriva en annan ordning för bidragsförskott föreligger enligt deras mening inte. De hemställer om förslag till ändring av bidragsförskottslagen i enlighet härmed.

Orsaken till att rätten för utländska barn att erhålla bidragsförskott bestämts förhållandevis snäv är att man på de grunder som utskottet ovan redovisat velat anpassa bestämmelserna efter vad som gäller för barnpension inom folkpensioneringen. Eftersom samtliga folkpensionsförmåner i princip är förbehållna svenska medborgare bosatta i riket, har bidragsförskottslagen fått en motsvarande begränsning. I riksdagen har vid olika tillfällen riktats kritik mot att här i landet bosatta utländska medborgare ställts utanför sociala förmåner som tillkommer svenska medborgare. År 1966 hemställde riksdagen att frågan om utgivande av den folkpensionsförmån som betecknas som vårdbidrag till här i landet bosatta utländska barn borde övervägas i sådana fall där någon av barnets föräldrar hade stark anknytning till vårt land. Hösten 1968 hemställde riksdagen vidare att det i lämpligt sammanhang borde utredas om inte en uppmjukning av medborgarskapskravet kunde ske beträffande barnpension och bidragsförskott. Kungl. Maj:t har uppdragit åt familjepolitiska kommittén att överväga de spörsmål

som riksdagen aktualiserat. Den fråga som tagits upp i motionerna I: 1042 och II: 1203 är således redan föremål för uppmärksamhet i utredningssammanhang. Något initiativ från riksdagens sida i anledning av motionerna är därför inte nödvändigt. Utskottet avstyrker följaktligen bifall till motionerna.

Övriga frågor

I motionerna I: 1041 och II: 1201 hemställs om utredning angående standardhöjning och värdesäkring av en rad andra sociala förmåner och bidrag än barnbidragen. Motionärerna nämner att det gäller bl. a. studiebidrag och andra förmåner till vuxna studerande på gymnasie- och universitetsnivå, bidrag till arbetsmarknadsutbildning, vissa andra arbetsmarknadsbidrag, stödet till värnpliktigas familjer och andra värnpliktsociala förmåner samt ersättningar inom sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen.

Enligt utskottets uppfattning bör riksdagen inte i samband med föreliggande proposition med förslag om ändringar angående allmänna barnbidrag, bidragsförskott och bostadstillägg till barnfamiljer uttala sig om standardhöjning och värdesäkring av mer eller mindre samtliga sociala förmåner som inte redan i dag är indexreglerade. Frågor om indexreglering av vissa av dessa förmåner är för övrigt aktualiserade i andra sammanhang i riksdagen och kommer att få sin behandling där. Utskottet avstyrker med hänvisning härtill bifall till motionsyrkandet.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer,

A. att riksdagen — med avslag på motionerna I: 409 och II: 450 — antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1947: 529) om allmänna barnbidrag;

B. att motionerna I: 1041 och II: 1201, såvitt de gäller frågan om vårdnadsbidrag, inte föranleder någon riksdagens åtgärd;

C. att motionerna I: 1041 och II: 1201, såvitt de gäller indexreglering av barnbidragen, motionen II: 1208 samt motionen II: 1209 inte föranleder någon riksdagens åtgärd;

D. att motionerna I: 1041 och II: 1201, såvitt de gäller en plan för barnstödet fortsatta utbyggnad, inte föranleder någon riksdagens åtgärd;

E. att motionen II: 1205 och motionen II: 1206 inte föranleder någon riksdagens åtgärd;

F. att riksdagen antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1964: 143) om bidragsförskott;

G. att följande motioner, nämligen

1) motionerna I: 164 och II: 189,

2) motionerna I: 876 och II: 1022,

3) motionerna I: 1041 och II: 1201, såvitt de gäller indexreglering av socialförmåner,

4) motionerna I: 1042 och II: 1203, samt

5) motionen II: 1204,

inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 april 1970

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Strand (s), fru Hamrin-Thorell (fp), herrar Dahlberg (s), Hübinette (m), Wanhainen (s), Österdahl (fp), Andreasson (cp) och fru Grethe Lundblad (s);

från andra kammaren: herrar Gustavsson i Alvesta (cp), Svensson i Kungälv (s), Jonsson i Mora (fp), Nilsson i Kalmar (s), fru Sigurdsen (s), herrar Aldén (s), Åkerlind (m) och fru Håvik (s).

Reservationer

1) vid A. i utskottets hemställan (ändring i lagen om allmänna barnbidrag) av herrar Hübinette (m) och Åkerlind (m).

2) vid A. i utskottets hemställan (ändring i lagen om allmänna barnbidrag) av fru Hamrin-Thorell (fp), herrar Österdahl (fp), Andreasson (cp), Gustavsson i Alvesta (cp) och Jonsson i Mora (fp), som ansett

att det avsnitt av utskottets yttrande, som börjar på s. 7 med orden »Utskottet kan» och slutar på s. 8 med orden »per år», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet kan inte helt dela den bedömning som görs i propositionen. Prisstegringarna under de senaste fem åren tar i anspråk ungefär halva den föreslagna höjningen av barnbidragen och de väntade prishöjningarna med anledning av ökad mervärdeskatt kommer att konsumera en mycket stor del av den återstående höjningen.

Barnfamiljerna måste tillförsäkras samma andel i den allmänna standardstegringen som andra grupper i samhället. Den i propositionen föreslagna barnbidragshöjningen, som utskottet i och för sig tillstyrker, bör därför kompletteras med åtgärder, som automatiskt ger barnfamiljerna kompensation för kostnadsfördyringar. Utskottet behandlar motionsyrkanden härom nedan i samband med frågan om indexreglering av barnbidragen. Utskottet är däremot inte berett att tillstyrka yrkandet i motionerna I: 409 och II: 450, att höjningen av barnbidraget skall bestämmas till 400 kronor per barn och år.»

3) vid B. i utskottets hemställan (införande av vårdnadsbidrag) av fru Hamrin-Thorell (fp), herrar Österdahl (fp), Andreasson (cp), Gustavsson i Alvesta (cp) och Jonsson i Mora (fp), som ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 8, som börjar med orden »Frågan om» och slutar med orden »därför motionsyrkandet», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet vill inledningsvis erinra om att tillgången på barnstugeplatser inte svarar mot efterfrågan. Med hänsyn härtill och till de skäl som anförs i motionerna bör man överväga att införa ett familjepolitiskt stöd i form av vårdnadsbidrag. Som framhålls i motionerna kan olika konstruktioner av ett sådant stöd tänkas. Frågan kräver därför en allsidig genomlysning. En sådan är redan igångsatt genom familjepolitiska kommitténs utredningsuppdrag. Man kan emellertid utgå från att ett vårdnadsbidrag under alla förhållanden måste omfatta samtliga barn i åldrarna fram till inträdet i grundskolan. Med hänsyn till hur angeläget det är att ett sådant stöd tillskapas anser utskottet att man, utan att avvakta familjepolitiska kommitténs utredningsresultat, redan nu bör besluta om införandet av ett vårdnadsbidrag till barn i nämnda åldrar. Därigenom tillgodoser man framställningar som i många år gjorts i frågan i riksdagen. Utskottet tillstyrker sålunda yrkandet i motionerna I: 1041 och II: 1201 att riksdagen skall an hålla hos Kungl. Maj:t om förslag till årets höstsession om ett särskilt vårdnadsbidrag för barn för tiden fram till inträde i grundskolan med 500 kr. per barn och år. Reformen, som bör träda i kraft den 1 januari 1971, bör enligt utskottets mening betraktas som en etapp i avvaktan på att det familjepolitiska stödet ytterligare kommer att byggas ut, bl. a. genom en successiv ökning av vårdnadsbidraget. Bifalles detta förslag leder det till en viss utgiftsökning under budgetåret 1970/71 jämfört med förslaget i propositionerna 1970: 65 och 1970: 70. Angelägenheten av reformen är sådan att denna utgiftsökning måste prioriteras.»

dels ock att utskottet under B. bort hemställa

»att riksdagen med bifall till motionerna I:1041 och II:1201, i motsvarande del, hos Kungl. Maj:t hemställer om förslag till årets höstriksdag om införande av vårdnadsbidrag i enlighet med vad utskottet anfört.»

4) vid *C. i utskottets hemställan* (indexreglering av barnbidragen) av fru *Hamrin-Thorell* (fp), herrar *Österdahl* (fp), *Andreasson* (cp), *Gustavsson* i Alvesta (cp) och *Jonsson* i Mora (fp), som ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 9, som börjar med orden »Även frågan» och slutar med orden »följaktligen avslås», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet ansluter sig till den uppfattning, som kommer till uttryck i motionerna I: 1041 och II: 1201, att barnfamiljerna måste tillförsäkras samma andel i den allmänna standardstegringen som andra grupper i samhället. För att möjliggöra detta bör enligt utskottets uppfattning ett system införas som automatiskt ger barnfamiljerna kompensation för kostnadsfördringar i form av indextillägg till de allmänna barnbidragen.

Olika tekniska vägar för en indexanknytning av barnbidragen bör givetvis prövas. En sådan utredning behöver dock inte bli särskilt omfattande eller tidskrävande. Förslag om en indexreglering av barnbidragen bör därför kunna föreläggas riksdagen redan i höst. Utskottet tillstyrker sålunda yrkandet i motionerna I: 1041 och II: 1201 om att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om förslag till årets höstsession om indexreglering av de allmänna barnbidragen. Härigenom blir även övriga i detta avsnitt behandlade motionsyrkanden i huvudsak tillgodosedda.»

dels ock att utskottet under *C.* bort hemställa,

»att riksdagen med bifall till motionerna I:1041 och II:1201, i motsvarande del, samt med anledning av motionen II:1208 och motionen II:1209 hos Kungl. Maj:t hemställer om förslag till årets höstriksdag om ett sådant system för indexreglering av de allmänna barnbidragen, att barnfamiljerna automatiskt kompenseras för levnadskostnadsstegringar.»

5) vid *D. i utskottets hemställan* (barnstödet fortsatta utbyggnad) av fru *Hamrin-Thorell* (fp), herrar *Österdahl* (fp), *Andreasson* (cp), *Gustavsson* i Alvesta (cp) och *Jonsson* i Mora (fp), som ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar på s. 9 med orden »Som utskottet» och slutar på s. 10 med orden »fortsatta utbyggnad», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Som utskottet redan har redovisat, har familjepolitiska kommittén att

behandla vissa familjepolitiska stödåtgärder åt barnfamiljer. Till huvuduppgifterna hör bl. a. att pröva effektiviteten av olika stödformer. En utgångspunkt för kommitténs arbete är dock, att de allmänna barnbidragen alltjämt skall bilda stommen i konsumtionsstödet åt barnfamiljerna. Jäm- sides med familjepolitiska kommittén arbetar även andra utredningar med uppgifter, som har särskild betydelse för barnfamiljerna. Bl. a. kan näm- nas servicekommittén och 1968 års barnstugeutredning.

Utskottet vill understryka det i motionerna I: 1041 och II: 1201 uttalade behovet av en plan för barnstödet fortsatta utbyggnad. Det är angeläget inte minst med hänsyn till de krav på ökade ekonomiska resurser, som med nödvändighet måste följa med en utbyggnad av det familjepolitiska stödet.

I riksdagen har redan i tidigare sammanhang framhållits, att barnbidra- gen bör betraktas som ett centralt inslag i familjepolitiken även i framtiden. Højningar av barnbidraget måste därför ingå i det framtida reformpro- grammet. En utbyggnad av det särskilda stödet till familjer med små in- komster bör också ske liksom en successiv omkonstruktion av detta syf- tande till större konsumtionsneutralitet. Ett utbyggt vårdnadsbidrag måste som tidigare nämnts likaså komma till stånd liksom värde- och standard- beständighet för de familjepolitiska förmånerna.

Det är uppenbart att också frågan om selektiva stödåtgärder åt barnfa- miljerna bör ägnas uppmärksamhet. Genom 1968 års reform angående bo- stadstilläggen gav man i enighet uttryck åt att de begränsade resurser som samhället då kunde disponera borde sättas in på de grupper av barnfamil- jer, där stödbehovet var störst. Det ligger i sakens natur, att statsmakterna även i framtiden vid avvägningen mellan olika angelägna reformer får kon- centrera sina stödåtgärder till sådana familjer, som mera påtagligt är i be- hov av samhällets stöd.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet bifall till motio- nerna I: 1041 och II: 1201 i den del de berör frågan om en plan för barnstödet fortsatta utbyggnad. Med hänsyn till att olika stödformers effektivitet f. n. är föremål för familjepolitiska kommitténs prövning, anser utskottet det däremot mindre lämpligt att nu göra något uttalande av den innebörd, som påyrkas i motionen II: 1205. Utskottet avstyrker följaktligen denna mo- tion.»

dels ock att utskottet under D. bort hemställa

»att riksdagen med bifall till motionerna I: 1041 och II: 1201, i motsvarande del, hos Kungl. Maj:t anhåller att en plan för barnstödet fortsatta utbyggnad framläggs för 1971 års riksdag.»

6) vid *F. i utskottets hemställan* (ändring i lagen om bidragsförskott) av herrar *Hübinette* (m) och *Åkerlind* (m).